

Annales historiam regni Bohemiae et urbis Pragensis ab anno 1278 usque ad 1399 illustrantes¹

Marie Bláhová

This study deals with two short Latin annalistic texts of Czech provenance dating from the turn of the 14th and 15th century which have been written according to two different models on a free place of ms. 5483 in the holdings of the Austrian National Library in Vienna and collected in one series of annals. The article examines the reference of these texts to other similar texts coming from the Czech late middle ages environment. The contents of the Annals is information about the last Přemyslides, genealogic records about Czech Luxemburger, and news about what happened mostly in Prague in the 14th century.

Key words: annals • Austrian National Library in Vienna • Czech history • middle ages

V roce 1774 a 1785 vydal Gelasius Dobner pod názvem *Cronica* či *Anonymi brevis compilatio chronologica* analistický spis z rukopisu první poloviny 15. století, který jistý čas vlastnil městský syndik a radní v Plzni Fabián Stehlík (1727–1791).² Spis zachycuje ve stručných, nesouvislých a často chybně datovaných záznamech období českých dějin od roku 1310 do roku 1420, s přípisy k roku 1421 (v rukopisu chybně 1419),³ 1415 a 1432. O více než sto let později byl v rukopisu knihovny premonstrátské kanonie

-
- 1 Text je součástí řešení Výzkumného záměru MSM 0021620827 České země uprostřed Evropy v minulosti a dnes, jehož nositelem je Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.
 - 2 Rukopis je uložen v Knihovně Národního muzea, sign. VIII F 49. Text byl na posledních třech foliích, z nichž ovšem první v rukopisu dnes chybí. Gelasius Dobner vydal týž text podle téhož rukopisu dvakrát, poprvé ve čtvrtém svazku Monumenta Historica Bohemiae pod názvem *Cronica* jako jedno z pokračování Pulkavovy kroniky, podruhé v šestém svazku s názvem *Compilatio brevis chronologica anonymi*, v záhlaví však rovněž s označením *Cronica*. Srv. Monumenta Historica Bohemiae nusquam antehac edita, rec. Gelasius Dobner a S. Catharina, IV, Pragae 1779, s. 131–136, úvod na s. 124n.; VI, 1785, s. 484–491, úvod na s. 483–484. K osobnosti Fabiána Stehlíka a jeho rukopisům srv. především J. Strnad, Fabián Stehlík z Čenčkova a Treustádtu a jeho rukopisy. Časopis muzea království českého 63, 1889, s. 421–438.
 - 3 Ve čtvrtém svazku Monumenta historica Bohemiae, s. 136, G. Dobner letopočet opravil na 1421 aniž by na omyl upozornil, v šestém svazku, s. 490 ponechal rok 1419.

v Drkolné (Schlägl) v Horních Rakousích nalezen podobný text. Zahrnuje období od roku 1310 do 1421 (v drkolenském rukopisu je, stejně jako ve Stehlíkově, chybně uveden letopočet 1419) s postupně připisovanými dodatky k letům 1415, 1432, 1439, 1442 a 1453. Tyto anály vydal Adalbert Horčička v roce 1899 pod názvem *Chronicon breve regni Bohemiae saec. XV.*⁴ Podle kolofonu opsal drkolenský rukopis včetně análů Martin z Bíliny v roce 1430 (práci dokončil 17. prosince).⁵ Adalbert Horčička⁶ považoval Martina z Bíliny nejen za pásaře rukopisu, ale také za autora těchto analistických zápisů. Na základě jejich obsahu dokládal údajnou blízkost Martina z Bíliny ke křížovnickému řádu, jeho delší pobyt v Praze a později prý ve Slaném.⁷ Část análů věnovanou období 1310–1399 považoval A. Horčička za kompilaci, kterou Martin z Bíliny sepsal nejspíše podle nekrologia nebo genealogie lucemburského rodu, jejichž zprávy doplnil informacemi o událostech, které se odehrály většinou v Praze a které čerpal z kronik. A. Horčička se nedomníval, že by Martin z Bíliny použil výlučně nějakou kroniku, ale předpokládal, že kompilaci sestavil sám. Události od roku 1400 prý psal jako očitý svědek, ovšem nikoli bez pramenů. K jeho pramenům pro období od počátku církevního hnutí v Čechách patřila Kronika pražské univerzity a Kronika Vavřince z Březové.⁸ Jak upozornil A. Horčička, jsou si texty v drkolenském a Stehlíkově rukopisu blízké, i když nejsou zcela totožné. Text drkolenského považoval za starší, respektive původní, text ve Stehlíkově rukopisu za jeho opis.⁹ Z formulace zprávy o narození Jana Jindřicha ve Stehlíkově rukopisu datoval vznik análů do doby mezi lety 1405–1411.¹⁰

Oba texty však nejsou jedinými doklady análů pro období 1310–1399. Některé jejich zápisy se dostaly do mladších pramenů, jako je třeba *Chronicon Viennense*, *Chronicon Bohemiae Pragense ab anno 824–1419*, *Chroni-*

4 Adalbert Horčička, Ein „Chronicon breve regni Bohemiae saec. XV.“, *Mitteilungen des Vereins für die Geschichte der Deutschen in Böhmen* 37, 1899, s. 454–467 (edice na s. 461–467).

5 Popis rukopisu podal A. Horčička, Ein „Chronicon breve...“, s. 454n.

6 Srv. A. Horčička, Ein „Chronicon breve...“, s. 465n.

7 Srv. A. Horčička, Ein „Chronicon breve...“, s. 455n.

8 Srv. A. Horčička, Ein „Chronicon breve...“, s. 459. Na užití Kroniky Vavřince z Březové upozornil již Adolf Bachmann, *Beiträge zur Kunde böhmischer Geschichtsquellen des XIV. und XV. Jahrhunderts*, I. *Compilatio chronologica 1310–1432*, *Mitteilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen* 35, 1896/97, s. 212n.

9 Srv. A. Horčička, Ein „Chronicon breve...“, s. 458.

10 ... *Natus est Johannes, marchionis pater*. Srv. A. Horčička, Ein „Chronicon breve...“, s. 460; rovněž A. Bachmann, *Beiträge*, s. 211n.

con Bohemiae Lipsiense ab anno 1348–1411,¹¹ především však byly využity v kompilaci *Chronica Bohemorum ab initio gentis ad annum 1438*, známé rovněž pod názvem *Kronika od Čecha a Lecha*, jejíž část se stala předlohou první redakce Starých letopisů českých.¹² Proto byl zcela na místě požadavek, který před časem vyslovil Pavel Spunar, přehlédnout v souvislosti s přípravnými pracemi edice Starých letopisů českých i „drobné analistické zprávy roztroušené po rukopisech a pokusit se o jejich klasifikaci a hodnocení“.¹³ Vydavatelé první recenze SLČ od studia latinských textů, které s ní souvisejí a z nichž tato recenze vznikla, ke škodě věci programově upustili¹⁴ a omezili se na přetisk části *Chronica Bohemorum* využitě pro první recenzi Starých letopisů českých a na ni navazující *Chronicon Treboniense* z treboňského rukopisu A 7, který je české verzi jistě nejbližší.¹⁵ Úkol analyzovat drobné analistické texty konce 14. a průběhu 15. století čeká tedy na další badatele. Definitivně však bude možno k analýze přistoupit až po zhodnocení a srovnání všech dochovaných pramenů, jejichž úplná evidence však dosud není k dispozici.

Pavel Spunar před časem upozornil na příbuzný analistický text v konvolutu českého původu Rakouské národní knihovny ve Vídni Cod. 3282 a zpřístupnil ho pro další bádání.¹⁶ V tomtéž rukopisu je dochována rovněž

-
- 11 Ed. **Constantin Höfler**, *Geschichtsschreiber der hussitischen Bewegung in Böhmen I*, Wien 1856 (= *Fontes rerum Austriacarum, Scriptorum II*), s. 1n.; 3–6; 6–12.
- 12 Kompilaci vydal Gelasius Dobner in *Monumenta Historica Bohemiae III.*, Praha 1774, s. 43–62. K tomuto dosud nedostatečně prozkoumanému spisu srv. především **Josef Vítězslav Šimák**, *Studie ke Starým letopisům českým*. *Věstník České akademie věd a umění*, ročník XXVII, prosinec 1918, č. 9, s. 171–183; **Ladislav Dušek**, *Kronika tzv. Beneše Minority a její pokračování*, *Minulostí západočeského kraje* 26, 1990, s. 84–91; Petr Čornej, *Původní vrstva Starých letopisů českých*, in: *Fontes rerum Bohemicarum. Serie nova, tomus II. – Prameny dějin českých*. Nová řada, II. díl, *Staré letopisy české (Text nejstarší vrstvy)*, vydali **Alena M. Černá**, **Petr Čornej**, **Markéta Klosová**, Praha 2003, zvl. s. XXVI–XXX.
- 13 **Pavel Spunar**, *Drobné texty a zprávy z rukopisů*, 3. Z historik vídeňského konvolutu ÖNB 3282, *Sborník Národního muzea, řada C, sv. XI*, 1966, č. 2, s. 68.
- 14 Srv. **P. Čornej**, *Původní vrstva*, s. XXVII.
- 15 Ke vztahu *Chronicon Treboniense* a první recenze Starých letopisů českých srv. **Kamil s. Vřořta**, *O poměru t. zv. Kroniky Treboňské k Starým letopisům českým*, *Věstník královské české společnosti nauk* 1897, č. IX; **František Mareš**, *Chronicon Treboniense*, *ČČH* 5, 1899, s. 135–143; **Josef Vítězslav Šimák**, *Studie ke Starým letopisům českým*, *Věstník České akademie věd a umění* 27, 1918, s. 171–185; P. Čornej, *Původní vrstva*, s. XXVIII–XXX.
- 16 **P. Spunar**, *Z historie*, s. 68–71.

analistická kompilace nazvaná *Chronicon Palatinum*¹⁷ a také další recenze *Chronica Bohemorum*, která dosud nebyla podrobně analyzována.¹⁸

K objasnění geneze vzniku análů drkolenského a Stehlíkova rukopisu může ovšem přispět text dochovaný v rukopisu Rakouské národní knihovny sign. 5483 (dříve Univ. 758). Rukopis používaný zjevně na vídeňské univerzitě se do Rakouské národní, resp. dvorské, knihovny dostal v padesátých letech 18. století jako součást rukopisného fondu vídeňské univerzitní knihovny.¹⁹ Bližší údaje o jeho provenienci nejsou známy a z rukopisu je nelze vyčíst již proto, že rukopis byl v moderní době převázán, přideštiny jsou přelepena čistým papírem, pouze na předním přideštině je přilepen štítek se současnou signaturou. Na předsádce je rukou 15. století uveden obsah knihy. Pod ním je ve dvou řádcích zaznamenána říkanka na písmena abecedy se značkami. Na dolní polovině folia je perokresba ptáka s lidským obličejem a orlím nosem (zřejmě karikatura profesora). Vpravo dole je razítko Dvorské knihovny ve Vídni. Horní diplomaticky levý roh je pravouhle ustrížen. V dolní části výřezu jsou již nečitelné zbytky písmen.

Na fol. 1r–64v je zapsán rejstřík kapitol, titulů a paragrafů k dekretálům a Gratianovu dekretu, na fol. 64v–134r *Johannis Andreae, Casus summarii libri sexti Decretalium et Clementinarum*, na fol. 134v–137r jinou rukou výpis z Catonových distichů (*Cato Dionysius, Disticha excerpta*) s nadpisem *Nota versus plures valde bonos*. Opět jiný písař napsal na fol. 137v *Ordo doctorum in ecclesia secundum illud Apokalypseos 'In circuitu throni animalia'*, na fol. 138r–v zapsal asi stejný písař, který psal verše, *Principia quaedam judicialia et juridica*. Další písař zaznamenal drobnou gotickou polokurzivou na fol. 140r–204v text Jana z Weilburgu *Lectura super tractatu 'de*

17 Vydal C. Höfler, *Geschichtsschreiber I*, s. 47–50.

18 Rakouská Národní knihovna, sign. 3282, fol. 8r–18v.

19 Myšlenka na spojení dvorské knihovny se starou vídeňskou univerzitní knihovnou a ještě dvěma dalšími veřejnými knihovnami, konkrétně knihovnou *Collegia archiducalis* a knihovnou vídeňského biskupa Johanna Fabri, se poprvé objevila v návrhu císařského knihovníka Hugo Blotia ze 17. února 1578. Byla však realizována až za vlády Marie Terezie, kdy univerzitní knihovna byla v dezolátním stavu, trpěla nedostatkem místa i odborného dohledu. Proto se univerzitní činitelé 8. ledna 1754 rozhodli darovat knihovnu Marii Terezii s požadavkem, aby byla přístupná veřejnosti. Marie Terezie 24. ledna 1756 pověřila knihovníka dvorské knihovny Gerarda van Swietenem převzetím univerzitní knihovny. Srv. *Geschichte der Österreichischen Nationalbibliothek*, hrsg. von Josef Stummvoll, Erster Teil: *Die Hofbibliothek (1368–1922)*, Wien 1968, s. 107, 239–240. K dějinám vídeňské univerzitní knihovny srv. Alois Jesinger, *Die Universitätsbibliothek Wien, Zeitschrift für Bibliothekswesen* 43, 1926, s. 438–460; Walter Pongratz, *Geschichte der Universitätsbibliothek*, Wien – Köln – Graz 1977, s. 1–23, k předání do dvorské knihovny s. 20–23.

penitencijs et remissibilibus'. Následující folia byla prázdná, na některých jsou perokresby většinou fantastických zvířat karikující profesory.²⁰ Na fol. 208r–v jsou tentamina calami. Na fol. 209r–v byl, opět jinou rukou, opsán text *Extravagans 'Vas electionis doctor eximius'* Jana XXII. z 25. července 1321. Text končil na konci druhé třetiny fol. 209v, následující folium (210) bylo prázdné.

Na prázdné folium 210r byly rukou 15. století, odlišnou od ostatních, dodatečně připsány analistické historické zápisy o událostech v Čechách nadepsané *Invenis Cronica* a datované lety 1310–1348, přičemž byl dole ponechán širší okraj, možná podle textu na předchozím foliu.²¹ Anály pokračují na následující straně (fol. 210v) zápisy k letům 1348–1399. Tento text obsahuje především genealogické zprávy o českých Lucemburcích a několik zpráv o událostech v Čechách lucemburské doby, jako je vysvěcení Arnošta z Pardubic na arcibiskupa, novostavba pražského kostela, založení mansionářů, zřízení litomyšlského biskupství, zřízení pražského mostu, kobylky v Čechách, založení pražské univerzity, smrt Ludvíka Bavora, založení klášterů na budoucím Novém Městě pražském, založení Nového Města pražského, zemětřesení v Čechách, příchod flagelantů, přinesení říšských relikvií, jubilejní léta, císařská korunovace Karla IV., přinesení ostatků sv. Zikmunda do Prahy, požár ve Slaném, povodeň v Praze, mor v Čechách, pogrom na Židy v Praze, požár Staroměstské radnice.

Teprve po napsání tohoto textu vepsal ovšem jiný písař, rovněž v 15. století, na volný konec fol. 209v devět historických zápisů opět o událostech v Čechách datovaných lety 1278–1348. Obsahují stručné informace o posledních dvou přemyslovských kráľích a o příchodu Jana Lucemburského do Čech a jeho sňatku s Eliškou Přemyslovnou, dále jednotlivé zprávy o různých pohromách, k nimž došlo většinou v Čechách za vlády prvních Lucemburků (kobyly, povodeň a zřízení pražského mostu, papežské schisma, smrt Jana Lucemburského, a zemětřesení). V těchto zápisech jiná ruka dodatečně provedla některé opravy.²² Na volný dolní okraj následujícího folia (210r) vepsal též písař, který psal zápisy na fol. 209v, ještě čtyři jednořádkové zápisy: k letům 1380, 1386 a dva k roku 1392. Týkají se svatby Zikmunda Lucemburského, dokončení chóru pražského kostela, a jubilejního roku v Čechách. Tím se ovšem zápisy druhého písaře dostaly mezi zápisy k roku 1348 dříve vepsaného textu. Folio 210 bylo zřejmě již v pozdním

20 ÖNB 5483, fol. 204v, 205r, 206r.

21 Šíře dolního okraje v podstatě souhlasila s textem na fol. 209r.

22 Ve jménu krále Václava. Srv. edice.

středověku na okrajích poškozeno, proto byly chybějící části textu ještě rukou 15. století znovu vepsány na volné místo.²³

V katalogu Rakouské národní knihovny jsou texty obou písařů společně uvedeny jako *Annales historiam regni Bohemiae et urbis Pragensis ab anno 1278 usque ad 1399 illustrantes*.²⁴

Způsob zapsání obou textů a pořadí zápisů prozrazují, že zápisy pocházejí ze dvou různých předloh. Oba písaři, kteří anály do rukopisu zapsali, nejspíše nebyli příliš časově vzdáleni. Jejich písmo, bastarda 15. století, má podobné tvary, liší se ovšem celkovým duktem. Písař, který psal základní text na foliu 210r–v, psal rozmáchlými tahy méně ostrým perem a světlejším inkoustem, značky pro zkratky (vodorovné čárky či spíše obloučky) nad konci slov, někdy i nad písmeny uprostřed slova, většinou spojoval s písmeny. Druhý písař (fol. 209v dole a 210r dole) psal drobnějším písmem, ostřeji seříznutým perem, značky pro zkratky nad písmeny psal důsledně samostatným tahem.

Důvod, proč byl druhý text vepsán do rukopisu, a to do bezprostřední blízkosti prvních análů, prozrazuje další úprava obou textů. Dodatečně byly totiž jednotlivé zápisy obou řad análů, nikoli však důsledně, na začátku označeny minuskulními nebo majuskulními písmeny abecedy tak, aby po seřazení podle písmen v abecedním pořádku následovaly zápisy chronologicky po sobě. Pokud lze z jednotlivých písmen usuzovat, psal je snad písař, který psal zápisy na fol. 209v dole a 210r dole, tedy druhou řadu análů, i když použitý inkoust je o něco tmavší. Svůj text tedy zjevně chápal jako doplnění původních análů a tímto způsobem oba texty propojil. Zápisy se stejným datem nebo obsahující tytéž události označil stejným písmenem, zřejmě proto, že měly být v čistopisu spojeny. Některá písmena jsou doplněna svislými čárkami (před písmenem) nebo tečkami (za písmenem), případně jinými značkami, jejichž význam lze obtížně dešifrovat. Zdá se, že čárky a tečky jsou u opakujících se písmen, tedy tam, kde měly být spojeny zápisy ke stejnému roku nebo stejného obsahu. Nejsou však užívány zcela důsledně (např. písmeno t je uvedeno s tečkou pouze na začátku zápisu v první řadě análů, v jejich pokračování a ve druhé řadě je bez tečky).

K zápisu k roku 1278 v textu připsaném na fol. 209v připsal tedy písař písmeno a, k zápisu k roku 1303 b, 1306 c. Zápis datovaný rokem 1309 obsa-

23 Srv. níže v poznámkách k edici.

24 *Tabulae codicum manu scriptorum praeter Graecos et Orientales in Bibliotheca Palatina Vindobonensi asservatorum*. Edidit Academia Caesarea Vindobonensis. Nova ed. photomech. impressa, notulis marginalibus aucta, Bd. 4, Cod. 5001–6500, Graz 1965, s. 132.

hující zprávu o příchodu krále Jana Lucemburského do Čech a jeho sňatku s královnou Eliškou označil /d. Stejnou značku připsal k zápisu k roku 1310 první řady análů (fol. 210r), obsahující podobné zprávy (o korunovaci krále Jana, délce jeho vlády a o sňatku s Eliškou). K následujícímu zápisu prvního textu datovanému rokem 1318 připsal písmeno f (e chybí, možná mělo být u 1310, než si písař všiml, že se zápis obsahově překrývá se zápisem označeným d), k roku 1319 g, 1322 h, 1323 i, 1330 k. Text měl pokračovat zápisem k roku 1338 druhé řady (fol. 209v), k němuž písař připsal písmeno n (l a m chybí), pak následuje písmeno o u zápisu k roku 1340 první řady (fol. 210r). Zápisy k roku 1341 v obou textech měly být opět spojeny, proto mají oba stejnou značku, p+. Zápis k roku 1344 první řady análů je označen písmenem q+, zápis k roku 1346 v prvním řadě a 1344 ve druhé, které oba obsahují zprávu o smrti Jana Lucemburského, jsou označeny r+. Písař, který upravoval pořadí zápisů, také nadepsal nad slovo Anno u roku 1346 (v zápisu označeném r v první řadě) slabiku „vac“ a nad slovo Anglia na konci věty „at“, tedy vacat, což mělo být pokynem k vynechání věty v čistopisu, aby se zpráva o smrti Jana Lucemburského obsažená v obou řadách análů neopakovala, respektive aby byla zrušena chybná informace o smrti Jana Lucemburského „in Anglia“, jak je uvedeno v prvním textu. Zápis k roku 1347 v první řadě análů je označen písmenem s. Zápisy k roku 1348 v obou řadách, které měly být zjevně rovněž spojeny – zpráva o zemětřesení uvedená jako jediná ve druhé řadě zápisů (fol. 209v) je vedle dalších informací také v prvním textu – jsou označeny písmenem t, resp. t+ (v první řadě je t+ uvedeno u první části zápisu na fol. 210r, samotné t znovu u jeho pokračování na fol. 210v; mezi tím na dolním okraji fol. 210r jsou připsané zápisy druhým písařem k letům 1380, 1386 a 1392 bez označení pořadí). Zápis k roku 1349 prvního textu je označen značkou v+, 1350 x, 1351 y, 1353 z, 1361 z' (písař si tohoto zápisu zřejmě všiml až po označení ostatních, proto mu dal znovu písmeno z a odlišil je čárkou nahoře za písmenem). Následující zápisy k letům 1364, 1365 a 1366 nejsou označeny písmeny. Před zápisem 1364 je uvedeno p9, před 1365 „est“, před 1366 „-con-“.

Další zápis první řady análů, datovaný rokem 1368, je označen majuskulním A, 1369 B, 1370 C, 1374 E (D chybí), 1379 F+ (s tečkou). Majuskulním F, ale bez tečky, je označen také nesprávně zařazený zápis datovaný tímž letopočtem ve druhé řadě análů. Následující zápis k roku 1380 první řady je označen písmenem K, další, 1385 M, 1387 N, 1392 S, 1394 V. S, 1399 X. Dodatečně připsané zápisy na dolním okraji fol. 210r (1380, 1386 a 1392) i když nezapadají do chronologického pořadí, nebyly při tomto řazení vzaty v úvahu.

Protože vepsáním těchto zápisů byla porušena návaznost předchozího textu (poslední zápis na fol. 210r psaný prvním písařem a první zápis na fol. 210v nahoře se vztahují k témuž roku), připsal písař, zřejmě ten, který upravoval pořadí zápisů, do prvního zápisu na fol. 210v za slova „Item eodem anno“ ještě letopočet (1348). Protože na dolním okraji folia bylo málo místa, písař psal po celé šíři bez ohledu na vyznačený rámeček stránky, konce zápisů psal i jako vsuvku nad řádek. Diplomatically levý okraj textu (denní datum u prvního zápisu k roku 1392) byl asi zanedlouho poškozen, proto byly chybějící části textu dodatečně, již jiným, ale asi také nepříliš časově vzdáleným, písařem, připsány na (diplomatically) pravý okraj folia.²⁵ Těmto (třetí) písař také opravil jméno krále Václava v zápisech k letům 1278 a 1306, kde původní (druhý) písař správné jméno přeškrtl a změnil na Vratislav. Písař, který prováděl tyto opravy, psal podobně jako původní písař silnějším perem a světlejším inkoustem, snad s ještě větším rozmachem (písmena jsou ještě více roztažena nežli v písmu druhého písaře). Od textu původního písaře se tyto opravy liší také způsobem psaní Václavova jména (původní – druhý- písař psal Wenceslaus, v opraveném textu je Wenczeslaus) a tvary některých písmen (n, e, s, l).

Rovněž jednotlivé zápisy obsažené ve druhé řadě analů lze nalézt v různých analistických spisech 15. století. Do rukopisu byly vepsány proto, aby doplnily původní analý. Jejich předloha není známa. Je možné, že byla obsáhlejší a písař z ní vybíral pouze ty zápisy, které nebyly v dříve zapsaném textu. Jen výjimečně zápis stejného obsahu přehlédl a zpráva je uvedena dvakrát. Konkrétně jsou to vedle již zmíněné zprávy o smrti Jana Lucemburského, která však mohla být připsána záměrně, zprávy o zřízení pražského mostu, které však jsou uvedeny v obou textech s jiným datem, a zpráva a zemětřesení v roce 1348. Analý se skládají z jednotlivých stručných zpráv většinou bez souvislostí, mnohdy s delším časovým odstupem mezi jednotlivými zápisy. Podobně jako v jiných redakcích obsahují řadu chybných dat. Chyby jsou nejspíše důsledkem několikerého mechanického opisování římských číslic v předlohách i v samotném rukopisu. Většina těchto zápisů je obsažena, někdy ve stejném znění, někdy stylisticky upravené, v analéch drkolenského a Stehlíkova rukopisu, ale také ve známých analistických spisech 15. století. Jejich vzájemné vztahy ukazuje připojená tabulka:²⁶

25 Viz edice.

26 V tabulce byly použity pouze hlavní prameny, oba analistické spisy od roku 1310, jímž začínal původně zapsaný text vídeňského rukopisu 5483, analý rukopisu z Drkolné a Stehlíkova rukopisu, příslušná část kompilace *Chronica Bohemorum*, a oba analistické texty vídeňského rukopisu 3282, které vydal P. Spunar. Následující přehled je tedy pouze

Rok	Událost	ÖNB 5483-1	ÖNB 5483-2	Schlägl 191	KNM VIII F. 49	Chronica Bohemorum	ÖNB 3282
1278 (správně 1297)	Koronovace krále Václava		X				X - A1 (1213)
1278 (správně 1300)	Razba grošů		X				X - A2 (1213)
1303 (správně 1305)	Smrt Václava II.		X				X - A5 (1333)
1306	Smrt Václava III.		X				
1309 (správně 1310)	Příchod Jana Lucemburského do Čech		X				X - A4 (1306)
1310 (korunovace správně 1311)	Koronovace Jana Lucemburského; svatba s Eliškou	X	X (1309; pořadí svatba korunovace)	X (pořadí svatba – korunovace)	X (pořadí svatba – korunovace)		X - A4 (pouze svatba)
1318 (správně 1316)	Narozen Karel (IV.) 14.5.; původně Václav; při konfirmaci od franc. krále dostal jméno Karel	X		X (1316)	X (1316; Idus Magy)	(zeela odlišná formúlace)	X - B30 (1316)
1319 (správně 1318)	Narozen Přemysl	X		X	X (1318)	X (1318)	
1322	Narozen Jan	X (pater marchionum Moravie)		X (marchio, pater)	X (marchionis pater)	X (1321)	
1323	Narozena dvojčata Anna a Eliška	X				X	
1330	Smrt královnv Elišky	X		X	X (1338)	X	
1338	Kobylky v Čechách		X	X	X		X - A6
1340 (správně 1339)	Oslpen král Jan	X (exceccatus)		X (exceccatur ... a medicis)	X (exceccatur ... a medicis)	X	
1341 (správně 1342; viz též 1344)	Král Jan založil kartuziánský klášter	X (monasterium cartusienisium)		X (ordo cartuaniensis prope Pragam)	X (ordo Cartusienisium prope Pragam)	X	
1341 (správně 1342)	Zřícení pražského mostu		X (per aquatum inundationem die purificationis s. Mariæ)	Srv. 1344	Srv. 1344	Srv. 1344	X - A7 (1342; in die S. Blasii)

Rok	Událost	ÖNB 5483-1	ÖNB 5483-2	Schlägl 91	KNM VIII F 49	Chronica Bohemorum	ÖNB 3282
1344	Arcebisкуп Arnošt vysvěcen	X (consecratus)		X (eligitur)	X (eligitur)	X (eligitur)	
	Zahájena novostavba pražského kostela	X (incepta fuit edificari)		X (fundata est)	X (fundata est)	X	
	Založení manstionáři	X		X	X		
	Založení litomyšlského biskupství	X (de bonis monasterii Aule Regie fundatus et erectus)		X (dilatur et fundatur)	X (dilatur et fundatur)	X	
1346	Zřízení pražského mostu 3.2.	X (in die s. Blasii)	<i>Srv. 1341</i>	X	X	X (1342)	<i>Srv. 1341</i>
	Karel IV. zvolen římským králem	X		X	X	X (in regem Ungarorum)	X – B31 (1345)
	Král Jan zabit 26.8.	X (in Anglia)	X (1344- in Francia per regem Anglie)	X (nebo 1347; ab Anglie populo in Francia occiditur)	X (nebo 1347; ab Anglie populo in Francia occiditur et ibidem sepultus est)	X (in Francia per regem Anglie)	X – A8 (1347)
1347	Kobylky v Čechách	X			X		
	Potvrzení učení pražského	X (studium)		X (studium seu collegium clericorum)	X (studium seu collegium clericorum)	X (studium generale Pragense)	
	Koronovace Karla IV. s chotí na českého krále	X		X (1348)	X (1348)	X (pouze Karel)	
	Zemřel Ludvík Bavor	X (qui se asseruit regem...)		X (1348; qui se scripsit regem...)	X (1348; qui se scripsit regem...)	X (qui se gerebat pro rege Romanorum)	
1348	Založení kláštera na Novém Městě pražském	X (Marie nvis, ad Carmelitas et Slaworum)		X (1348; duo ordines scilicet Karmelitarum et Sclaworum)	X (1348; duo ordines Karmelitarum et Sclaworum)	X (claustrum Sclavorum)	
	Založení Nového Města pražského	X		X	X	X	
	Zemětesení 25.1.	X	X	X	X	X	X – A9
	Smrt královny Blanky Anna provdána za Karla IV.	X		X	X	X (1349)	X (1349)
1348 (správně 1349)							

Rok	Událost	ÖNB 5483-1	ÖNB 5483-2	Schlägl 191	KNM VIII F. 49	Chronica Bohemorum	ÖNB 3282
1349 (správně asi 1348)	Flagelanti: přišli do Čech	X		X („mrskazy“)	X („Mrzkaczy“)	X	X – A10
1349 (správně 1350)	Přivezení fríských relikvií	X (allate sunt)		X (portate sunt in terram Boemie)	X (portate sunt in terram Bohemie)	X (allate)	
1350	„První“ jubilejní rok v Římě	X (fuit)		X (inchoatus est)	X (inchoatus est)	X (1353; fuit)	X – A11 (fuit annus iubilaeus)
1351	Založení řeholních kanovníků	X (ad sanctum Karolum)		X (prope Pragam)	X	X (1353)	
1353 (správně 1355)	Koronovace Karla IV.	X (coronatus fuit Karolus in regem Romanorum)		X (fuit coronatus rex Karolus)	X (coronatus rex Karolus in imperatorem)	X (fuit ad imperium coronatus)	X – A12 (1356; coronatus ad imperium)
1356 (?)	„Koronovace kohosi na císařství, kdo zemřel na lovu – snad spojení korunovace Karla IV. 1355 se smrtí Ludvíka Bavora (zemřel 1347 na lovu medvědu; korunován však byl 1328)			X (quidem coronabatur ad imperium, sed post mortuus est)	X (quidem coronabatur ad imperium, sed post certuum currents, mortuus est)		
1361	Narození a křest Václava IV.	X		X (4.3.)	X (4.3.)	X (bez křtu)	X – A13 (1356; bez křtu)
1364 (správně 1345/47)	Narození císařovny a české královně Alžběty	X (imperatorix et regina)		X (cesarissa et regina)	X (cesarissa, et regina)	X (1347; imperatrix Romanorum et Bohemiae regina)	
1365	Přivezení ostatků sv. Zikmunda 27.9. ze St. Maurice do Prahy	X		X	X	X	
1366	Narození Anny, „královnyny anglické“	X (primogenita Karoli)		X (heres prima)	X (heres prima)	X (primogenita)	

Rok	Událost	ÖNB 5483-1	ÖNB 5483-2	Schlägl 91	KNM VIII F 49	Chronica Bohemorum	ÖNB 3282
1368	Narození Zikmunda, „krále uherského“	X		X	X	X	
1369 (správně 1370)	Narození Jana	X (Johannes Luzicensis)		X (1370; rex seu princeps Johannes)	X (Rex seu Princeps Johannes Lusatie Marchio)	X (marchio Lusacie)	
1370 (správně 1371)	Shořel Slaný 12.5.	X		X	X	X (1373)	X - B34 (1373)
1374	Povodeň v Praze 5.2.	X		X	X	X - 18	X - A18 (bez denního data)
1379 (správně 1378)	Povodeň v Praze 19.2. Smrt Karla IV. 29.11.	X		X	X		X - A20 (1378; 29. 11.)
1379 (správně 1378)	Požár křižovnického špitálu	X (eodem anno)		X (1378)	X (1378)	X (1378)	
1380	Mor v Čechách	X (1.5.-28.9.)		X (1378, eodem die)	X (1378, eodem die)		X - B35 (15.6.-16.10.)
1380 (správně 1385)	Šítelek krále Zikmunda v Uhřích		X				
1385 (správně 1389)	Pogrom na Židy v Praze	X		X (1399)	X (1399)	X (1389)	X - A24 (1389)
1386 (správně 1385)	Dokončení chóru Pražského kostela		X				
1387	Koronovace Zikmunda na uherského krále	X		X	X (1392)	X (1389)	X - A23
1390	Druhý jubilejní rok v Římě			X	X		X - B36 (1389)

Rok	Událost	ÖNB 5483-1	ÖNB 5483-2	Schlägl 91	KNM VIII F 49	Chronica Bohemorum	ÖNB 3282
1392	Povodeň 5.12.	X		X	X		X – A25 (bez denního data)
1392 (správně 1393)	Jubilejní rok v Čechách		X (in Bohemia; dominica Laetare... usque ad exaltationem s. crucis)	X (1393 vel sic 90; Prage tempore regis Wenceslai et tempore Johannis archiepiscopi)	X (1393 vel XC; Prage tempore regis Wenceslai et tempore Johannis episcopi et archiepiscopi)		X – B37 (1393; 30.3.-14.9.)
	Smrt císařovny Alžběty		X (26.2.(I), nocte media; imperatrix)	X (Karoly, regina et imperatrix)	X (Karoli regina et imperatrix)	X (1390; imperatrix Romanorum, relicta Karoli imperatoris)	
1394	Zájetí krále Václava v Berouně 8.5.	X (die s. Stanislai)		X (in octava ostensionis reliquiarum scilicet die s. [Stanislai])	X (in die Stanislai)	X	X – B38 (in die s. Stanislai)
1397	Vražda královských radců na Karlštejně			X	X		
1399	Požár staroměstské radnice 6.12.	X		X	X		
				<i>Pokračuje dále</i>	<i>Pokračuje dále</i>	<i>Pokračuje dále</i>	<i>Pokračuje dále</i>

Tabulka potvrzuje již známou obsahovou i stylistickou blízkost análů z drkolenského a Stehlíkova rukopisu. Naprostá většina zápisů těchto rukopisů se ovšem obsahově shoduje také s anály vídeňského rukopisu 5483, a to s oběma jejich řadami. Ze 46 zápisů první řady (od roku 1310) se obsahově shodují 43 zápisy drkolenského rukopisu a 44 zápisy Stehlíkova rukopisu. Spíše s druhou částí vídeňského rukopisu 5483 se shoduje zpráva o svatbě a korunovaci Jana Lucemburského 1310 v obou zbývajících rukopisech, jednoznačně pak zápis o kobyilkách 1338 a zpráva o smrti Jana Lucemburského 1346. Obsahově se shodují také zprávy o jubilejním roce v Čechách 1393 a o smrti císařovny Alžběty 1392, ale drkolenský a Stehlíkův rukopis mají poněkud odlišnou formulaci od vídeňského rukopisu 5483. Zpráva o zemětřesení 1348 je ve všech textech. I když vztah mezi vídeňským rukopisem na jedné a drkolenským a Stehlíkovým na druhé straně je zřejmý, liší se většina zápisů pokud jde o jejich formulaci. Texty uvedených tří rukopisů představují zjevně dvě základní redakce análů od roku 1310, kdy začínají anály drkolenského a Stehlíkova rukopisu, do 1399. První redakce je zachycena ve vídeňském rukopisu 5483, druhá v drkolenském a Stehlíkově rukopisu.

Chronica Bohemorum prokazuje shody pouze s první řadou análů vídeňského rukopisu 5483, s výjimkou zprávy o smrti císařovny Alžběty, uvedené pouze ve druhé řadě análů vídeňského rukopisu 5483. Zpráva je však odlišně formulována a může pocházet z jiného pramene. Výraznou shodu s druhou řadou análů vídeňského rukopisu 5483 představuje text A análů vídeňského rukopisu 3282, Až od konce čtyřicátých let 14. století se shoduje také s první řadou análů z rukopisu 5483. To ovšem může být dáno tím, že tyto zprávy byly v obou řadách a do rukopisu 5483 proto nebyly z druhé řady přepsány. Text B z rukopisu 3282 má společné zprávy pouze s prvním souborem análů z rukopisu 5483. V obou textech jsou však také zprávy převzaté z jiných pramenů. Mezi žádnými ze zkoumaných textů ovšem nelze doložit přímý vztah předlohy a opisu.

Provedená sonda tedy ukazuje, že oba texty dochované v rukopisu 5483 ovlivňovaly další analistické kompilace. Nepodařilo se však nalézt ohlas spojeného textu v některé kompilaci.

sondou, která však dobře ukazuje, jak přecházely různé analistické zápisy do dalších textů a jak se tyto texty vzájemně ovlivňovaly. Pořadí zápisů v tabulce je uvedeno podle vídeňského rukopisu s tam uvedenými daty bez ohledu na omyly (správné datum je uvedeno v závorce); zápisy ostatních rukopisů jsou přiřazovány podle obsahu bez ohledu na pořadí v příslušných rukopisech (většinou pořadí odpovídá, přesuny jsou výjimečně). Závažnější jazykové nebo věcné odchylky jednotlivých rukopisů jsou uvedeny v závorce. Z *Chronica Bohemorum* a z análů z vídeňského rukopisu 3282 jsou uvedeny pouze zápis obsahově a alespoň částečně stylisticky shodné s anály 1278–1399.

Analýzy celého souboru příbuzných analů ovšem umožňuje formulovat další závěry. Především samostatně doložený soubor analů 1310–1399 dokládá správnost hypotézy A. Horčičky o tom, že tato část textu analů obsažených v drkolenském rukopisu je samostatná kompilace na niž navázalo pokračování analů do roku 1321. Zároveň však vyvrací Horčičkovu hypotézu o autorství Martina z Bíliny pokud jde o tuto část *Chronicon breve*. Martin z Bíliny přepsal již hotový text z předlohy, nebyl jeho kompilátorem.

Dobu vzniku analů vídeňského rukopisu 5483 lze určit pouze hypoteticky. Anály sahají do roku 1399, což současně je terminus post quem vzniku analů. V análech je ovšem velmi málo zmínek, které připomínají pozdější události, a ty až na jedinou výjimku nesahají za tento rok (zmínka o délce vlády Jana Lucemburského při zprávě o jeho korunovaci (v análech k roku 1310) mohla být napsána po roce 1346, zmínka o narození pozdější anglické královny Anny roku 1366 mohla být napsána po roce 1382, zpráva o narození uherského krále Zikmunda k roku 1368 po roce 1387, zpráva o narození Jana Zhořeleckého uvedená k roku 1369 po roce 1376.

Jediná zpráva, která přesahuje rok 1399 je zpráva o narození Jana Jindřicha, jehož autor označil *pater marchionum Moraviae*. Pokud byla zpráva takto napsána záměrně, pak by anály byly napsány v době, kdy žili ještě alespoň dva moravští markrabí. Vzhledem k tomu, že Jan Soběslav zemřel již 12. října 1393, tedy před datem, po němž anály s největší pravděpodobností vznikly, přicházejí v úvahu Prokop a Jošt. Prokop zemřel 24. září 1405, Jošt 18. ledna 1411. Pro sepsání analů by tedy přicházela v úvahu doba mezi rokem 1399 a 1405. Text Stehlíkova rukopisu již má formulaci *marchionis pater*, z čehož A. Horčička usoudil, že tato (druhá) redakce byla napsána po smrti markrabího Prokopa, kdy byl jediným markrabím Jošt, tedy mezi lety 1405 a 1411.

Anály zachycené ve vídeňském rukopisu 5483 jsou tedy stručné zápisy bez vzájemné souvislosti. Ve výsledné redakci jsou uvozeny několika informacemi o posledních Přemyslovcích, jejich základ pak tvoří genealogické zápisy českých Lucemburků, které jsou doplněny zprávami o událostech, které se odehrály ve 14. století většinou v Praze. Vesměs zachycují události známé z jiných pramenů, navíc s řadou chybných datování, někdy i věcných omylů. Pro dějiny událostí 14. století nemají tedy velký význam. Jako svébytná redakce analů však tento text přispívá k objasnění geneze a vývoje české pozdně středověké analistiky a ukazuje, jakým způsobem vznikaly četné dochované vzájemně se prolínající analistické kompilace. Ačkoli tedy nejde o pramen, který by přinášel nové informace o historických událostech, má svůj význam jak pro objasnění vzniku a vzájemných vztahů českých analistických kompilací 15. století, tak pro poznání historické kultury v Čechách pozdního středověku.

Annales historiam regni Bohemiae et urbis Pragensis ab anno 1278 usque ad 1399 illustrantes

Zusammenfassung

Annales historiam regni Bohemiae et urbis Pragensis ab anno 1278 usque ad 1399 illustrantes

Die Autorin bringt eine Analyse von zwei lateinischen annalistischen Texten, die auf einem freien Platz der Handschrift 5483 der Österreichischen Nationalbibliothek in Wien aufgeschrieben und nachträglich in eine Annalenreihe zusammengebunden wurden. Der früher aufgeschriebene breitere Text erfasst Ereignisse der Jahre 1310–1399, der andere beinhaltet Vermerke über Ereignisse der Jahre 1278–1392. Durch Vergleich zu weiteren verwandten Texten, konkret zum annalistischen Text der Handschrift Fabián Stehliks, die in der Prager Bibliothek des Nationalmuseums aufbewahrt wird (Sg. VIII F 49, *Cronica* oder *Anonymi brevis compilatio chronologica*, hrsg. von Gelasius Dobner 1774, 1785), zum Text der Handschrift der Prämonstratenser Kanonie in Schlägl, zur Kompilation *Chronicon breve regni Bohemiae saec. XV.*, hrsg. von Adalbert Horčíčka 1899), zur Kompilation *Chronica Bohemorum ab initio gentis ad annum 1438*, auch unter dem Titel *Kronika od Čecha a Lecha* bekannt, derer Teil Vorlage der ersten Redaktion der Alten böhmischen Annalen wurde, und endlich zu den annalistischen Texten der Handschrift ÖNB 3282 wurde die Hypothese A. Horčíčkas über eine selbständige Existenz der Annalen für die Zeitspanne 1310–1399 bestätigt, aber seine Hypothese, dass Martin von Bílina Autor dieses Teiles des *Chronicon* ist, abgelehnt. Die in der Wiener Handschrift 5483 überlieferten Annalen entstanden um die Wende des 14. zum 15. Jh. (in der Zeitspanne 1399–1405). In der Schlussredaktion stehen am Anfang Informationen über die letzten Přemysliden, den eigentlichen Annalen folgen dann genealogische Vermerke über die böhmischen Luxemburger und Nachrichten meistens über die Ereignisse in Prag im 14. Jh.

Die Annalen der Wiener Handschrift 5483 haben zwar keine grosse Bedeutung für die Geschichte der Ereignisse des 14. Jhs. schon aus dem Grunde, dass die meisten Nachrichten auch in anderen Quellen beinhaltet sind, darüber gibt es in den Annalen eine Reihe von fehlerhaften Datierungen und sächlichen Irrtümern, sie tragen aber zur Erklärung der Entstehung und gegenseitigen Beziehungen der böhmischen annalistischen

Kompilationen des 15. Jh. und zur Erkenntnis der historischen Kultur in Böhmen im Spätmittelalter bei.

Der Studie ist eine Edition der analysierten Quelle beigelegt.

Übersetzung von Irena Zachová

Prof. PhDr. Marie BLÁHOVÁ, DrSc., Katedra PVH a archivního studia FF UK,
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1; marie.blahova@ff.cuni.cz

Příloha

Annales historiam regni Bohemiae et urbis Pragensis ab anno 1278 usque ad 1399 illustrantes

(edice)

Následující edice představuje spojený text obou řad analů ÖNB 5483 sestavený podle pořadí vyznačeného v rukopisu. Pouze čtyři zápisy připsané na dolním okraji fol. 210r jsou zařazeny chronologicky. Zápisy druhé řady analů jsou odlišeny kurzívou. Edice se řídí pravidly pro vydávání středolatinských památek. Na písařské chyby a změny v textu je upozorněno v poznámkách pod textem označených písmeny abecedy, věcný komentář je uveden za textem (odkazy jsou označeny arabskými číslicemi). Tam jsou rovněž eventuální zpřesnění, určení osob a míst, případně doplnění informací. Písmena naznačující pořadí zápisů včetně připojených značek, pokud je bylo možno technicky provést, jsou respektována podle rukopisu. V edici nebyly opravovány chybné letopočty, protože by bylo porušeno chronologické pořadí zápisů vyznačené v rukopisu. Letopočty jsou korigovány v komentáři.

Invenis cronica

- a** *Anno domini M^oCCLXXVIII primus rex Wenczeslaus¹ coronatus est in terra Bohemie et eodem anno grossi fabricati sunt.^{1/}*
- b** *Anno domini M^oCCCIII^o mortuus est rex Wenceslaus II^{us} ³ in die sancti Adalberti martiris,^{2/} qui construxit Aulam regiam et conventus fratrum minorum in Werona et in Budweis.*
- c** *Anno domini M^oCCCVI Wenceslaus rex occisus est in Olomuncz die sancti Ruffi martiris, filius predicti regis Wenczeslai.⁴ ^{3/}*

1 Původně písař napsal *Wenceslaus*, potom tentýž písař slovo přeškrtl s nadepsal *Wrat[islaus]*. Jiná ruka toto slovo opět přeškrtnla a nadepsala původní správné *Wenczeslaus*.

2 *III* je nadepsáno týmž písařem jako vsuvka nad přeškrtnuté původně nesprávně napsané *XXX*.

3 Číslovka *II^{us}* byla připsána jako vsuvka týmž písařem.

4 Původně napsané jméno *Wenc[eslai]* původní písař opět přeškrtl a vedle na volné místo připsal *Wratisl[slai]*, což bylo později stejnou rukou jako výše přeškrtnuto a vedle připsáno *Wenczeslai*.

- /d** Anno domini M^oCCCIX rex Johannes subintravit terram Bohemie. Eodem anno duxit reginam Elizabeth.^{4/}
- /d⁵** Anno domini M^oCCC^oX coronatus est rex Johannes pater Karoli imperatoris et vixit annis XXXVI. Eodem anno relicta⁶ virgo Johannis [sic!] et filia Wenceslai secundi, ultima heres regni Bohemie copulata fuit Johanni filio Henrici septimi imperatoris.^{5/}
- f** Anno domini M^oCCCXVIII^o natus est Karolus pridie ydus magii [14. května] qui a Karolo rege Francorum in confirmatione suscepit nomen Karoli⁷, qui in bapismo nominatus fuit Wenceslaus.^{6/}
- g** Anno domini M^oCCC^oXIX⁸ natus est secundus filius nomine Przemysl.^{7/}
- h** Anno domini M^oCCC^oXXII natus est Johannes pater marchionum Moravie.^{8/}
- i** Anno domini M^oCCC^oXXIII^o nate sunt due gemelle Anna et Elizabeth in Bawaria.^{9/}
- k** Anno domini M^oCCC^oXXX^o Elizabeth regina Bohemie et Polonie mortua est existens annorum XXXIX, regnorum vero anno XX^o.^{10/}
- n^o** Anno domini M^oCCCXXXVIII locuste mirabiles in terra Bohemie fuerunt.^{11/}
- o** Anno domini M^oCCC^oXL^o rex Johannes fuit excecatus.^{12/}
- p.** Anno domini M^oCCC^oXLI^o rex Johannes fundavit monasterium karthusiensium.^{13/}

5 Zapis pisař, který označoval pořadí, asi zprvu vynechal a potom přiřadil k předchozímu /d.

6 Přepsáno; původní vyškrabaný text je zcela nečitelný.

7 Písarř původně nesprávně napsaná slova (*incarnacione susce*) přeškrtl a pokračoval správným textem.

8 Původně písarř napsal M^oCCC^oXVIII, ale konec letopočtu (XVIII) je, pravděpodobně rukou písarře, který psal text na fol. 209^v dole a 210^v dole, přeškrtnut a nadepsáno XIX.

9 Původně bylo napsáno písmeno k, potom vyškraabáno a před ně napsáno n.

- p.**¹⁰ *Anno domini MCCCXLI¹¹ pons pragensis ruptus est per aque inundationem die purificationis s. Marie¹² [2. února].^{14/}*
- q.** Anno domini M^oCCC^oXLIII^o Arnestus primus archiepiscopus regni Bohemie exstitit consecratus^{15/} et eodem anno ecclesia Pragensis nova incepta fuit edificari in qua idem Arnestus posuit primum lapidem pro fundamento. Et eodem anno fundati fuerunt mansionarii in castro Pragensi. Item eodem anno fuit episcopatus lithomislensis¹³ ecclesie de bonis monasterii Aule regie fundatus et erectus. Item eodem anno ruptus est pons lapideus Pragensis in die sancti Blasii [3. února].
- r**⁺¹⁴ *Anno domini M^oCCCXLIII¹⁵ rex Johannes occisus est in Francia per regem Anglie in die Ruffi martiris [26. srpna].^{16/}*
- r.** Anno domini M^oCCC^oXLVI^o rex Karolus fuit electus in regem Romanorum et eodem anno in die sancti Ruffi [26. srpna] interfectus est rex Johannes cecus in Anglia^{16. 17/} Item eodem anno fuerunt in regno Boemie locuste que singula semina et segetes devastaverunt per universam terram.
- s** Anno domini M^oCCC^oXLVII^o studium Pragense fuit confirmatum et eodem anno rex Karolus cum uxore sua fuit coronatus ad regnum Bohemie. Item eodem anno mortuus est Ludwicus, qui se asseruit regem Romanorum.¹⁸ Item eodem anno fundata sunt monasteria in Nova civitate, videlicet Marie nivis, ad Carmelitas et Slavorum.
- t.** Anno domini M^oCCC^oXLVIII^o fundata est Nova civitas Pragensis.^{19/}

10 Původně uvedené písmeno (dnes nečitelné, snad *l*) bylo vyškrabáno a před ně napsáno písmeno *p*.

11 Písař původně napsal *MCCCXLI*. Číslo *LX* však hned přeškrtl a napsal místo nich *XLI*.

12 Slovo *Marie* se již nevešlo na řádek a je proto nadepsáno na okraji fólia nad předchozí text.

13 Původně napsané *olomu* se zkratkou bylo toutéž rukou hned škrtnuto a vedle napsáno *litho*'

14 Původní dnes opět nečitelné písmeno (*m*?) bylo vyškrabáno a před ně napsáno *r*⁺.

15 Původně písař napsal *M^oCCCXLIX*, číslo *IX* bylo škrtnuto a nadepsáno *III*.

16 Nad slovem *Anno* je rukou, která psala písmena po straně, nadepsáno *va*, nad slovem *Anglia* je nadepsáno *cat*'. K celé větě tedy patří „vacat“, protože zpráva o Janově smrti je také ve druhé řadě análů na fol. 209^b pod písm. */r*, a tudíž by se ve spojeném textu opakovala. Vynecháním celé věty podle pokynu písaře by ovšem bylo vynecháno také datum vztahující se ještě k dalším zprávám.

- t** Item eodem anno MCCCXLVIII¹⁷ fuit terre motus magnus¹⁸ hora vesperarum in conversione sancti Pauli [25. ledna]. Item eodem anno mortua est Blancze. Item eodem anno copulata fuit Anna Karolo regi in uxorem.^{20/}
- t**¹⁹ Anno domini M^oCCCXLVIII in conversione sancti Pauli [25. ledna] fuit terre motus magnus in Bohemia.
- v.** Anno domini M^oCCCXLIX^o advenerunt flagellarii in regnum Bohemie. Item eodem anno allate sunt reliquie imperii.^{21/}
- x** Anno domini M^oCCCL^o fuit annus jubileus primus Rome.^{22/}
- y** Anno domini M^oCCC^oLI^o instituti sunt canonici regulares ad sanctum Karolum.^{23/}
- z** Anno domini M^oCCC^oLIII^o coronatus fuit Karolus in regem Romanorum.^{24/}
- z**² Anno domini M^oCCCLXI^o natus est Wenceslaus filius Karoli in civitate Nuremberga et ibidem fuit babtizatus.^{25/}
- ?** Anno domini M^oCCC^oLXIII^o nata fuit Elizabeth imperatrix et regina Bohemie.^{26/}
- est(!)** Anno domini M^oCCC^oLXV allatum fuit corpus sancti Sigismundi versus Pragam in vigilia sancti Wenceslai [27. září] de civitate Agauensy [sic!].^{27/}
- con-** Anno domini M^oCCC^oLXVI^o nata fuit Anna primogenita Karoli, regina Anglie.^{28/}
- A.;** Anno domini M^oCCC^oLXVIII^o natus est Sigismundus rex Ungarie.^{29/}
- B** Anno domini M^oCCC^oLXIX^o natus est dux Johannes Luzicensis.^{30/}
- C** Anno domini M^oCCC^oLXX^o combusta est civitas Slana cum multo populo die sancti Pancracii [12. května].^{31/}
- E** Anno domini M^oCCC^oLXXIII^o fuit diluvium Prage usque ad limina ecclesie sancti Egidii die dominica ante carnisbrivium [sic] [5. února]. Item eodem anno dominico die invocavit [19. února], fuit diluvium

17 Letopočet MCCCIXVIII (sic!) byl doplněn nad slova *Item eodem anno* dodatečně jako vsuvka druhou rukou po připsání zápisů na konec folia 210^r.

18 Text je zde silně poškozen, slovo *magnus* je téměř sedřeno, zbyly nepatrné stopy (rekonstruováno pomocí textu vydaného A. Horčíčkou).

19 Původní písmeno (nečitelné – *n?*) bylo opět vyškrabáno a nadepsáno *t*.

Prage usque ad ecclesiam sancti Leonardi, quod diluvium destruxit multos domos et rupit multa molendina.

F Anno domini M^oCCCLXXIX facta est confirmatio Urbani pape, contra quem surrexit Gewenensis antipapa.^{32/}

F. Anno domini M^oCCC^oLXXIX mortuus est Karolus imperator in vigilia sancti Andree²⁰ [29. listopadu]. Item eodem anno combustum est hospitale circa pontem Pragensem cum infirmis.^{33/}

·K. Anno domini M^oCCC^oLXXX fuit pestilentia magna in Bohemia, que viguit a festo sancti Sigismundi [1. května] usque ad Wenceslay [28. září].

Anno Domini MCCCCLXXX Sigismundus rex Ungarie iunctus est thoro matrimoniali in Ungaria.^{34/}

·M. Anno domini M^oCCC^oLXXXV²¹ combusti et interfecti fuerunt Iudei Prage.^{35/}

Anno domini M^oCCCLXXXVI perfectus est chorus in ecclesia Pragensi.^{36/}

N⁺ +;+ Anno domini M^oCCC^oLXXXVII^o coronatus est Sigismundus ad regnum Ungarie.^{37/}

Anno domini M^oCCCXCII annus jubileus fuit in Bohemia dominica letare [24. března] et viguit usque ad exaltationem sancte crucis²² [14. září].^{38/}

Anno domini M^oCCC^oXCII obiit Elizabeth imperatrix feria II^a post esto michi nocte media^{23, 39/}

S Anno domini M^oCCC^oXCI^o in vigilia sancti Nicolai [5. prosince] fuit diluvium magnum.

20 Ke slovu *Andree* byla in margine připsána dnes již nečitelná vsuvka.

21 Původně písař napsal letopočet M^oCCC^oLXXXIX. Číslo IX je rukou, která psala zápisy na fol. 209^v a 210^v dole a písmena po straně, přeškrtnuto a nadepsáno V (tedy 1385 místo původního 1389).

22 Denní datum bylo napsáno na samém okraji fólia, přičemž okraj fólia se slovem *exalta crucis* je utržen. Písař, který text dodatečně opravoval (zápisy a a c na fol. 209^v), konec data (*exaltationem sancte crucis*) přepsal částečně in margine, částečně mezi poslední řádek tohoto a první řádek následujícího zápisu ke hřbetu knihy.

23 Slovo *nocte* bylo původně napsáno na konec řádku na samý poškozený okraj fólia, potom znovu na začátek následujícího řádku.

- V+f (*sic!*) Anno domini M^oCCC^oXCIII^o fuit captivatus in Verona rex Wenceslaus a Jodoco marchione Moravie et a baronibus in die sancti Stanislai [8. května] et post XV septimanas fuit liberatus per fratrem suum ducem Johannem Gorlicensem.^{40/}
- X. Anno domini M^oCCC^oXCIX in die sancti Nicolai [6. prosince] combustum fuit pretorium cum multis armis in maiori civitate Pragensi.

Vysvětlivky:

- 1/ Václav II., o něhož zde nejspíše jde vzhledem k souvislosti s ražbou grošů, byl korunován v roce 1297. Pražské groše byly raženy od roku 1300.
- 2/ Václav II. zemřel 21. června 1305 (nikoli 23. dubna, kdy byl svátek sv. Vojtěcha mučedníka).
- 3/ Václav III. byl zavražděn 4. srpna 1306 (nikoli 26. či 27. srpna, kdy byl svátek sv. Rufa).
- 4/ Jan Lucemburský přišel do Čech na podzim 1310 po svatbě s Eliškou Přemyslovnou 1. září 1310.
- 5/ Jan Lucemburský byl korunován 7. února 1311. Zpráva o svatbě Elišky Přemyslovny s Janem Lucemburským se opakuje.
- 6/ Karel IV. se narodil 14. května 1316.
- 7/ Druhorozený syn Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny se narodil 22. listopadu 1318.
- 8/ Jan Jindřich, později markrabí moravský, se narodil 12. února 1322.
- 9/ Dvojčata Anna a Alžběta (Eliška) se narodila 27. března 1323.
- 10/ Eliška Přemyslovna zemřela 28. září 1330.
- 11/ Tuto zprávu uvádí František Pražský k témuž roku.
- 12/ Jan Lucemburský oslepl v roce 1339.
- 13/ Kartouzu Zahrada Panny Marie na Smíchově založil Jan Lucemburský v roce 1342.
- 14/ Pražský most byl stržen ledovými krami 3. února 1342.
- 15/ Arnošt z Pardubic byl jmenován arcibiskupem 30. dubna 1344.
- 16/ Jan Lucemburský padl v bitvě u Kresčaku 26. srpna 1346.
- 17/ Karel IV. byl zvolen za římského krále 11. července 1346. Jan Lucemburský nebyl zabit „v Anglii“. Srv. předchozí poznámka. Celá věta ovšem byla při sestavování pořadí analů zrušena slovem „vacat“. Protože však obsahuje vedle opakované informace o smrti Jana Lucemburského také zprávu o Karlově volbě, navíc by jejím vynecháním vypadal také leptočet vztahující se k druhé části zápisu, byla zde ponechána..
- 18/ Souhlas se založením Pražské univerzity dal papež Kliment VI. 26. ledna 1347. Karel IV. založil univerzitu 7. dubna 1348. Karel IV. byl korunován na českého krále 2. září 1347. Římský císař Ludvík Bavor zemřel 11. října 1347.
- 19/ Nové Město pražské bylo založeno 8. března 1348.
- 20/ Blanka z Valois zemřela 1. srpna 1348. S Annou Falckou se Karel IV. oženil 4. nebo 11. března 1349.

- 21/ František Pražský III,27, klade příchod flagelantů do Čech do roku 1348. Dohoda o předání říšských relikvií Karlovi IV. byla uzavřena v září 1349, 12. března 1350 je Karlovi důvěrníci vyzvedli v Mnichově a přivezli do Prahy.
- 22/ Jubilejní léta zavedl papež Bonifác VIII. v roce 1300. Měla jím být poslední léta století. Kliment VI. v roce 1343 zkrátil období na padesát let. Podle jeho ustanovení se slavilo první jubilejní léto v roce 1350.
- 23/ Klášter augustiniánů kanovníků na Karlově.
- 24/ Karel IV. byl korunován na krále římského 26. listopadu 1346 v Bonnu a 25. července 1349 v Cáchách; na císaře 5. dubna 1355.
- 25/ Václav IV. se narodil 26. února 1361.
- 26/ Alžběta Pomořanská, čtvrtá manželka Karla IV., se narodila mezi lety 1345–1347; v roce 1363 byla provdána za Karla IV.
- 27/ Ostatky těla burgundského krále sv. Zikmunda přivezl Karel IV. do Prahy ze Sv. Mořice (Saint Maurice) v dnešním švýcarském kantonu Valais v roce 1365; lebku získal o rok dříve z Einsiedelnu.
- 28/ První dítě Karla IV. a Alžběty Pomořanské Anna Lucemburská se narodila 11. května 1366. 20. ledna 1382 se provdala za anglického krále Richarda II.
- 29/ Syn Karla IV. a Alžběty Pomořanské Zikmund se narodil 14. února 1368. Uherským králem se stal v roce 1387.
- 30/ Syn Karla IV. a Alžběty Pomořanské Jan Zhořelecký se narodil 22. června 1370.
- 31/ K velkému požáru ve Slaném došlo 10. května 1371.
- 32/ Počátek papežského schismatu spadá do roku 1378, kdy po smrti Řehoře IX. byl v Římě zvolen papežem Urban VI. a v Avignonu Kliment VII., vlastním jménem Robert ze Ženevy.
- 33/ Karel IV. zemřel 29. listopadu 1378. Křižovnický špitál vyhořel rovněž v roce 1378.
- 34/ Zikmund Lucemburský se oženil s Marií Uherskou 15. listopadu 1385.
- 35/ K pogromu na židy došlo o velikonocích 18. dubna 1389.
- 36/ Dokončený chór byl vysvěcen 12. července 1385.
- 37/ Zikmund Lucemburský byl korunován na uherského krále 31. března 1387.
- 38/ Jubilejní rok pro Čechy ustanovil papež Bonifác IX. na rok 1393. Měl trvat od čtvrté neděle postní do svátku sv. Kříže. Srv. Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia V. Acta Urbani VI. et Bonifacii IX. 1378–1404, Opera Camilli Krofta, Pragae 1903, č. 669, s. 379–381.
- 39/ Císařovna Alžběta zemřela 14. února 1393.
- 40/ Česká šlechta vedená moravským markrabím Joštem zajala krále Václava v Berouně v 8. května 1394 a držela ho v zajetí na Pražském hradě do 3. července t.r.